

MIRO ÉS A MÁLNÁS

H O L T I M Á R I A

Az ég bolondul kék, a nap bolondul süt, és ez a rendezés együtt maga a tökély, az elképzelhető legcsodálatosabb harmónia. A kecskék megetetve, az ólak rendben, reggel kilenc óra tizenöt, a világ tőmondatokra bontható, mert ott kellett magát az ígéretes nap, az egész hosszú nap. Nagybátyám az Icuripicuri Kismanót éneklidúdolja félárbcra eresztve, csak annyira, hogy rajta kívül lehetőleg senki ne hallja meg ebben a szuper-álmvilágban, ahol mindenkite teszi a dolgát a maga feje szerint. Hogy ilyen álmvilág lett az élet, mi sem bizonyítja jobban, hogy amit énekel, az nem más, mint az Icuripicuri Kismanó. Körülötte előznek-oldalaznak a tyúkók, azok is tercelnek, közlekedésrendészetről soha nem hallottak; bolond madárrajok húznak el észak felé, a ködös hegyek irányába, némely rajok olyan lármával, hogy fiatal mamához is behallatszik a zárt ablakon át. Optikája ismét rendben, de érzem, hogy hivatalból elfordítja a fejét, és nagybátyám, alighogy pontot sikerít, hármat is, az Icuripicuri legvégére, már kezdi is újra, minek új dallal kísérletezni, ha emez már ennyire bevált? A kutya kikötve, türelmesen várja, amnesztiában részesüljön, más dolga nincs is, mint kikötetni és reménykedve várni a kiszabadulást, már egy hosszabb kötéllal is megelégedne, és szabadulása érdekében az összes, rendelkezésre álló eszközöket kipróbálja, ritmikus rendben, a reménykedés alfajain át vezető úton.

Már megint itt vagyok fönn, egyfajta Világtető ez, így hívom magamban, miért ne, ha Tibetet lehet. Közös jellemvonásuk a korszerűtlen állattartás, bár yeti-féle lényekről itt még nem beszéltek soha; még ez is elkövetkezhet, szakaszos a feilődés, és mihelyt megszeszelik majd, nyilván nagyobb visszhangja lesz a dolognak, mint az önkéntes véradási akciónak volt, annak idején. Hogy változnak

a divatok, élő, beszédes példa rá a termékenységkeresztek esete, amely több évszázados kultusznak, szerénytelenség nélkül mondhatom, személyesen vetettem véget azzal az egyszerű és kézenfekvő eljárással, hogy kidobáltam őket.

Már megint itt vagyok, fön, bolond ikonkereső, és hát hol is kereshetné több hittel az ember lánya saját ikonjait, mint az övéi között; jelen esetben az „enyém” nemcsak vérségi kapcsolatot jelent, azt a legkevésbé.

Miro már régen talpon, a ház körül ödöng szemmel láthatóan azon gyötrődve, hogy hogyan is hasznosíthatná magát egy ilyen közegben, miután fiatal mama özvegyes szeméremmel kihessegette szobácskájából. Sajnálom, hogy Ilija nem láthatja Mirót ebben a kiadásban, majdnem in natura, hosszú, gombos alsónadrágban, ma már afféle etnográfiai ritkaság, feje búbján félrekapott pállottvörös posztósapkával. Látom, megállapodik a négy meggyfa előtt, egyenkint is jó nyolcvanéves fák, kíváncsian méregeti őket, a meggyfák parapszichológiás méreggel vissza. Az egyik fa még javában virágzik, amit úgy kell érteni, hogy csak a két-három évre visszatekintő, legújabb hajtások virágoztak ki. Fától fáig sétál, pontos három-három méter választja el őket, a vonal tengelye csillagászati észak-dél irányba mutat. Letáboroz egy-egy törzs előtt, merőn néz föl, mint kezdő, arborétumokkal ismerkedő botanikusok. Az eseményesség érdekében füttyent, csettint, mindent, prózaiabb dolgokat is művel, megátalkodott vággyal, hogy észrevegyék, és legalizálhassa terveit, számítva arra, hogy amennyiben közfigyelem tárgyává teszi magát, szívből jövő hozzászólásokat idéz elő még akkor is, ha történetesen nem lát senkit a széles és változó tengerszint feletti határban. Jól számít, a közfigyelem kihívása nem kerül nagy megerőltetésébe, ez az úgynevezett isten szeme mindent lát-féle kísérlet. A tétel beigazolódik, a méreg fokozatosan olvad le az arcáról, ezért is nézegeti ilyen add ide, uram, a fejszét, de mindjárt-formán a négy meggyfát, amikre — már mint a meggyfákra — a közös háztartásban, szerinte, az égvilágon semmi szükség sincs. Miután szándékát ilyen közérthető módon világgá kürtölte, alávaló, álnok módon ölelgeti a törzseket, gyilkos elhatározással, minden ószövetségi hájjal megkenve.

Gyilkos szándékát protokolláris mázzal háromszor is leöntve fondorkodik, akár az ötszáz vagy ezer évvel ezelőtti altáji medvevadászok, akik a lehető legfairebbül akarták elejteni a pompás va-

dat; elsőnek is illendően eltársalogni vele, aztán megpróbálni álnok könnyek közt az illető vad tudomására hozni a mindnyájuk számára elkerülhetetlen lépést, miszerint űk, a nyomorú süükségtől vezetettve, kénytelenek lesznek a mérgezett nyilat beléereszteni, szemtől szembe, soha nem orvul, mert az ocsmány, alávaló dolog, amaz pedig, az örök érvényű koreográfia szerint brummogva átcammog az örök élet birodalmába. Ilyenformán akart Miro is eljárni a négy meggyfával, távol és közel az egyetlen árnyat adó lomb, hogy saját szavaival, „megorganizálja” a vitaminellátást fönn, és a haszontalan fák helyébe málnást telepít.

Senki nem keresztelte Miro terveit, holott utánjárás nélkül is tudom, hogy fiatal mama pillantása kíséri a légyiszkos ablakon át Miro minden moccnását; nagybátyám felesége a disznóólak tájáról reflektorozza tekintetével, a megfelelő, bajusz alatt elmorzsolts epés megjegyzések kíséretében, nagybátyám pedig a szénapadlás madárbeeresztőjén át szemléli az eseményeket, csupa jóindulatú érdeklődéssel. Miro ezalatt már a második törzset puhítja, megint rákezdí jó hangosan:

— Jó bányafa lennél, te meggyfa.

A fa hallgat, talán csak az új hatjások közt rajzó méhek zümögik a helyeslő választ.

— Kiváglak én téged, te fa, már ne is haragudj, de te is beláthatod, hogy kár beléd az eső. A madarak pár szem aszalt megjegyéért nem kellene ekkora felhajtást csinálnod.

Válasz nincs; szénfekete, sárga csőrű kövér rigók röppennek elő az ágak közül, eggyel több indok Miro számára, hogy végrehajtsa végzetes elhatározását. Végzetes, mert dél körül, amikor az ősz óta először lendületbe jött tavaszi nap ontotta a meleget, és a pállottvörös sapka itatósként szívta be az izzadságot, Miro nagyjából már végzett a talajtisztítással, csupán a gyökerek eltávolítása volt még hátra ahhoz, hogy nyugodt szívvel feláshassa a jövődő málnáskertet. Talán, mert az oroslánrészen túl volt, úgy döntött, hogy a gyökérkezelést figyelmesen meghagyja nagybátyám számára, elvégre neki is jár valami a közösből. Aztán eltűnt. Alkonyatig nem láttuk, mikor is fehér ingben, karján zippzárás sporttáskát lógázva lekanyarodott a busz makadámja felé. Mivel szabályosan elbúcsúzott tőlünk, semmi okunk nem volt arra, hogy kárhoztassuk bármiben is, viszont az este találgatásokkal telt nagybátyám konyhájában — amit fogadókonyhának is neveztek —, olyannyira, hogy

még a válogatott meccset se volt hajlandó követni a tévén. Ez pedig felindultsága csalthatatlan jele volt. Miro hirtelen távozásának egyetlen előidézőjeként csak fiatal mama jöhetett számba, de hiába akartunk rá hatni váltott módszerekkel, egyenkint látogatva, majd mindhárman egyszerre, egy árva hanggal sem célzott a történtekre. Maradt az egyetlen kézenfekvő ok: Miro kivágta a meggyfákat, fiatal mama ifjúságát, hogy megszámolja az évgyűrűket, melyeket a legprecízebb anyakönyvi hivatalnál is pontosabban vezet a természet.

Legalábbis itt, a Világ Tetején.

*

Másnap, hallván, hogy megint itt vagyok, megindult a búcsújárás. Azon a címen, hogy láthatnak, pedig dehogy! Tudtam én minden megfigyelőnél jobban, hogy nem miattam jönnek, hanem fiatal mamát szemlélendő Miro leszereplése után, ami nem mindennapos kedélyhullámzást okozott, bár erről nyíltan nem mertek beszélni, csak pusmogtak, de azt annál inkább; nyíltan pedig azon erőlködtek, hogy a társalgást egyetlen, határozott irányba tessékeljék. Talán ez a túlságosan nagy igyekezet volt, ami lehetetlenné tette a téma kibontakozását; a folytonos célozgatás meg mellébeszélés, a nagy, akadémikus általánosságok, mint például egy unokatestvér nem éppen elmés megjegyzése:

— Neked, kedvesem — fiatal mamához —, sokkalta nehezebb az életed, mint az enyém, az enyém meg sokkal nehezebb a tiednél.

Nagybátyám feleségéből kibuggyant az addig alig visszatartott nevetés, és még akkor se állt el nevetni, amikor tizenkét szempár kereszttüzeben fürdött, és az egyik rokon gyerek el nem rikkantotta:

— Mennyi birtokos névmás!

Máskor, hasonló esetben fiatal mama már rég legorombította volna a zsidongó csordát, és kiadja az irányelvet: menjetek, kedveseim, ott vannak a meggyfák, mászkáljatok azon, az való nektek, de most?

— Gyertek, bemutatom a háromfülű tehenet — oldaná meg a helyzetet nagybátyám, mire az egybegyűltek hanyatt-homlok megindulnak az istállók felé, át azon a méntani, kerek kis mezőségen, amit jó kétarasznyira rakott kőszegély ékesít több generációra visz-

szamenően; a kőfal konstruktivista szegélyként szaladja körül a pasztellképnek ezt a részét, ahol minden lényeges megmozdulás lezajlott valaha; tavasszal a fiatalok életükben először és utoljára itt ültek zavartalanul egymás mellett, kettős csoportosításban, legálisan, anyai pillantások nyilazása közepette; ez volt a tanya mindenkori hivatalos gyülekezőhelye fontosabb témák megvitatására; a bíróként tisztelt öregek itt mondták el szentenciájukat. Itt folyt a lónyomtatta cséplés. Afféle kegyhelyecske ez a földkorong; ha nem volt éppen elkerülhetetlen, a lábát oda ok nélkül senki sem tette, és ma sem teszi. Szép, városias fű lengedezett itt mindig, a mérsékelt taposástól városi pázsit benyomását keltette, legfeljebb egy-egy vadgalamb szentségtörősködött oda, mert a galambok világa megszemenően különbözik az emberekétől. Most ezen a tabuk földjén ügetünk át, le egészen nagybátyámék portájáig, aminek messzire virító, legszembetűnőbb sajátossága a kettős antenna.

— Első műsor, második műsor — rikkantja nagybátyám —, a harmadikra, negyedikre is van bőven hely. Az ólak teteje, például.

Szerény heherészés, látom, hogyan osztogatja a vasvillákat a széna forgatására. A forgatást néhány zsák csöves kukorica lemorzsolása követi. Míg a szemek a ládikókba sercegnak, nagybátyám hangosan a szótagoló és folyékony olvasás közti félúton recitálni kezdi a napi híreket, politikai továbbképzés gyanát. Egy ideig illedelemmel hallgatott mindenki, majd beindult a sutyorgás egyrészt, míg más részről nagybátyám hangsúlyozta a hangsúlyozandókat a kormánydelegációk érkezéséről és távozásáról, repülőtéren szinten. A halk beszéd egyre erősödő moraja végül is legyőzte a kukorica-surrogás zenéjét, mire nagybátyám éktelen haragra lobbánva felordított:

— A kutyauristenit! hogy egy kicsit se tudjátok tartani a szátokat, és odafigyelni valamire! Semmi sem érdekel benneteket, semmi! semmi!

Felesége, tudva, hogy hasonló kitérések esetén nem jó ujjat húzni vele, ezért jó előre az ajtó mellé húzódva, odaveti:

— Mért ne érdekelne? A meggyfák, az semmi?

Nagybátyám egy tőle nem várt gesztussal, szelíden elneveti magát:

— Áldja meg a megye érte, én magam soha nem mertem volna... — És hozzáteszi, miután fiatal mama légy piszkos ablaka felé mutat: — Ezt én nem mertem volna megtenni. Pont miatta.

Gondolatban ismét lenn járok a Két Matróz tájékán, a pálmák szomszédságában, és hallom, amint a GAGGIÁ-k kiöregedett gőzmozdonyok módján fűjják magukból a kávé. Iliját látom, gesztikulálva magyaráz, kis zakója belső zsebéből előráncigál egy négyrét hajtogatott papírlapot, a lap gondosan becsomagolva egy áttetsző műanyag fóliába, hogy ne kopjon a használatban-mutogatásban, akár a fontosabb igazolványok; nézd — mondja Ilija —, itt van ez a levél, nem is tudom, mikor kaptam, hogy is maradhatott a zsebemben, de nézd, mit ír, most vezérkari őrnagy, valamikor alattam szolgált vagy két ranggal, örült, ha valaki cigarettával kínálta, egyszerre kettőt is vett, most vezérkari őrnagy, de nem felejtett el, látod, ez az igazi barátság, akkor nyúl utánad, amikor éppen szarban vagy, amikor országos első voltam éveken át letikában, tudod, a száz méteren meg a magasugrásban, én a léceket ugráltam, ő meg a rangokat, nézd, mégiscsak egy rendes fickó ez, amikor a legnagyobb szarban vagy, akkor kérdezi meg, tehet-e érted valamit, mert csak egy szavába kerül, és szól X-nek a szövetségben, ha akarom, és hogy mi van már velem, valamikor még itt, a Két Matrózban is árulták a fényképemet, országos bajnokét, az emberek meg vették, mint a sztárképeket vagy most a gyerekek azokat a kis beragasztható képecskéket, tudod, mindenféle marhaság van rajtuk, sorozatban, szóval, ír nekem, nem is tudja, hogy pár éve, amikor az aknákat szedtük, megsebesültem a combomra, és ötvenszázalékos rokkant lettem, aztán ide jöttem vissza, hová a francba is mehetnék, de se lakás, se posztó, minden az asszonynál maradt, tíz hónapon át a kis alagútban aludtam, egyszer valaki megkérdezte, nagyon finoman, amikor az országos kiállítás volt, hogy valamelyik arab államból vagyok-e, nyilván olyan sötét bőrű lettem a kosztól, vagyok ám, az anyád így meg úgy, az meg csak hebegett, hogy a világért se bántó szándékkal kérdezte, csak úgy, mivel szanszkrit nyelveket tanul, nem hagytam ennyiben, ha te szanszkrit, én magasugor, mondom, és faképnél hagytam, nem szeretem, ha elemezgetnek, szóval, alszom az alagútban, földöntúli gyönyörűség, amikor a pofádba csap a mozdonygőz, mint a főtt krumpli szaga, édeskés is, a füttyülésről nem is szólva, mintha az agyvelődöt akarná szétrázni, megfázní télen ott nem lehe-

tett, néha rám jött a röhögés ott az ablakmélyedésben, olyan vakablakféle, mikor eszembe jutott, hogy valamikor alig tudtam dönteni a koloniál berendezés és a Luis XIV—XV.-féle kertibátor között, eredeti hamisítvány, mondom, vezérkari őrnagy, valamikor edzettem is, nem sok sikerrel, mondjuk, versenyen nyolc vagy kilenc közül mindig a hetedik lett, és most ír, nem is tudom, mit gondol, hogy most szaladok és leborulok előtte, mert írt, véletlenül nálam maradt ez a levél, nem is értem, miért, hiszen én mindent szétszórok, évente kétszer legalább ellopatom az összes igazolványomat, már szégyenlek a rendőrségre menni, mit tegyek, talán rám van írva, hogy vigyázat, tőlem lehet; hát te mit csinálsz, építgeted azt a tyúkszaros életed, ugye, polgárosodgatunk, meg idézed a megfelelő irodalmat, közben rátérsz a gyűjtögető életmódra, észre se veszed, és már gyűjtögetsz, és hajszálra ugyanolyan vagy, mint akiket azelőtt pocskondiáztál, csak nem veszed észre, vakondosodsz, csiga vagy, begubózol, körülötted a világ, de abból semmit nem látsz, életed derekán; ez meg most ír nekem, hogy mit tehetne érdekemben, egy ilyen levélre nem lehet válaszolni, az ilyen levelet csak elolvasni lehet, hogy mi minden tartozna az érdekszférámba, hajaj, mennyi minden, az ember azt elősorolni se tudná, érdekszférája tényezőit, nem tudom, mit is csináljak egy ilyen levéllel, talán, ha beadnám az országos levéltárba dokumentumnak, szív küldi szívnek szívesen a huszadik század második felében, mert öregem, ha már mi nem leszünk, meg kell magyarázni az utánunk jövőeknek, hogy mi is volt az, amit egyesek megtehettek volna az érdekünkben, csak az a sebesülés ne jött volna, olyan, mint egy rossz vicc, hülye vicc, akik gombát szednek egy elfelejtett aknamezőn, azoknak a hajuk szála se görbül, nekem meg, látod, egy marha akna, így van ez, mindig az kapja, aki nem akarja.

Iliját látom gondolatban a GAGGIA tövében, a Két Matrózban magyaráz, most ilyennek látom, mert ez is Ilija és az is, akit egyáltalán nem ismerek, és olyan távoli és olyan megfoghatatlan, mint azok a kőfejek ott, akiket nevezhetünk tettség szerint bárhogyon, nekik édesmindegy, csak mennek a maguk megkezdett, töretlen útján.

Hogy mi az az erő, ami az embert formálja? Ugyanaz, ami a földtelen kőrepedések közül is kibújtat egy-egy apró csertölgyhajtást; ami a Borbíró kutyát társadalmi helyzete megváltoztatására sarkallja egyre kevesebb sikerrel nagybátyám felesége miatt; ugyanaz az erő, amit itt a Világ Tetején a rokonok disznait elfogja búskomorság gyanánt úgy november tájékán (a Luca-napi állapot már egyenesen paranoiás); de formálhatják az embert a kiadós esők is, hiszen az egyébként mindig derűlátó kakukkfű tikkadozva őslenyomattá válik pár aszályos hét után, az öntözésre hivatott felhők messze ívben elkerülik a fehér követ, és a legyek velük született gátlásaik utolsó morzsáit is levetkőzik, és soha nem tapasztalt szenvedéllyel csípnek.

Nagybátyám előkanyarodik a városi út felől a buszfelverte porban vadonatúj kismotorral felszerelt biciklijén, és lekaszálódik, amint meglát:

— Na, akarsz velem fogadni?

— Akarok — mondom.

— Nem is tudod, mire gondoltam — heherézik.

— Mindegy, akkor is fogadhatok — mondom.

— Ide figyelj — szól nagy komolyan. — Ha ez így megy, víztelenül, megérjük, hogy kipusztulnak a viperák a vidékről. Akkor azután kapkodhatjuk a fejünket, hogy honnan veszünk helyettük újakat.

— Ez is egy szempont — mondom, csak hogy mondjak valamit, aztán elhallgatunk, mindketten azon tűnődve, hogyan is vidámíthatnánk fel egymást ebben a víztelen, gyászos helyzetben, amikor a ciszternák majdhogy konganak, és fiatal mama tanúk előtt kijelentette, hogy hordófürdőt akar venni. Mivel a tisztaság fél egészség.

Mindezeknek tudatában a csomagtartónál fogva toloom a vadonatúj kismotorral felszerelt biciklit. A csomagtartón jókora, hosszúságú papírdoboz zötyög, amennyire a spárgatekervény engedi. Tudom, fúrja az oldalát, mert nem kérdezem, mi van a dobozban. Tovább játszunk. Végül, már nem bírja tovább — az emelkedőre nagyon —, rákezd:

— Találd ki, mi van a dobozban.

A nagyobb dramaturgiai feszültség érdekében húzom a feleletet, végre a második sürgetésre:

— A pótkígyók.

Odahallatszik a köpülés zaja, közel vagyunk; felesége végre kiélheti tudat alatti vágyait, ragyogó pszichoterápia, püföli, dongolja a nyurga fahordó fenekét, közben mondja, ami a szívéen, afféle munkadal: „Még ké-pes ne-kem i-de hoz-ni azt a por-szí-vót, bánom is én, por-szí-vóz-za ve-le a tyúk-ó-lat!”

Elengedem a csomagtartót, és nyomatékkal kérdezem:

— Ha nem a telepeskigyók, akkor mi a csoda?

Most rajta a sor, hogy élezze a konfliktust, amennyire csak tudja ebben az egész, főhős nélküli filmben, húzza-halasztja a választ, végül kiböki:

— Porszívó. De veled se lehet játszani, az biztos. Mindent elrontasz.

Ettől a mondattól, hogy mindent elrontok, úgy elment a kedvem mindentől, hogy nem is kívántam jelen lenni a porszívó főbemutatóján. Hogy kiengeszteljem, kurtán odavettem:

— Ha minden jól megy, holnap eső lesz.

— Mi?

— Eső. Hogy mondjam másként? Csapadék! Víz!

Látom, elkomorul, ahogy a realitások síkjára terelődnek gondolatai. Aztán, mint akinek megváltó ötlete támad, rám vigyorog fáradtan:

— Azt még meg kell érni. Föltéve, ha ezzel az apparátussal ide nem kényszerítem a felhőket. Föltéve.

Nem kellett másnapig se várni, először a jég indult el, azután a víz, szabálytalan eső, a téli-nyári esők minden sajátságával. A rozszul záródó ablakok szakszerűen vezették be a langyos patakokat a házba, le egyenesen a linóleum alá, a szomjhalállal küszködő szálábúak épülésére. Nagybátyám végre alkalmasnak találta a pillanatot, hogy a porszívót összeszerelje:

— Micsoda primitív szerkezet! Ha tudom, én magam is megcsinálhattam volna.

Felesége nem szól, egyetlen megjegyzéssel sem nyugtázza a kijelentést, ez is taktika, része a játéknak, amit több mint harminc éve űztek, nem szól, ehelyett szélesre tárja a konyhaajtót, és kiszól:

— Jár itt valaki?

Morgolódásféle a sötétből, mintha teherhajókat vontatnának, nagybátyám ilyen vonatkozásban is felismeri a hangokat, az erdőben is azzal használt a legtöbbit, a hallásával, a parancsnok meg is kérdezte tőle, ért-e a kottaolvasáshoz is? Már nem emlékszik, mit

válaszolt, valami olyasmit, hogy semmi olvasnivaló nem idegen tőle. Ezen aztán nagyot nevettek, és többé senki nem beszélt se hangtanról, se zeneelméletről, azzal a nappal bezárón, amikor földhöz csapta azt a nevezetes kristályhamutartót.

A sarkig tárt ajtón ömlik befelé az özönvíz, a víznek már nem kell az ablakréseket, fugákat keresgélnie, egyenesen a főbejáraton át zuhog; nagybátyám minden érzékszervét megfeszítve figyel kifelé a vízsötétbe, megint őrségen van, nem a fülledt konyhában, de körben az erdő megannyi zaja, kilép, a benti fény bearanyozza, és csillog, mint a szecessziós szobrok, felesége lemondón elereszti a megjegyzést, hogy ennek se kell már megbolondulnia, de éppen csak annyira hangosan, hogy én halljam; ketten lógunk az ajtókeretben, nézzük, ahogy a vízben a ciszternáig gázol, kört ír a tengelye körül, és elkiáltja magát:

— Jár itt valaki?

A kiáltásra csak következtetni lehet, az eső rossz hangvezető; fénylő pont jó tíz méterre tőlünk, hadonászik, ismét körbeforog, ráadásként még egy félkör, végre szabályos hangok az esőben, közeledő léptek, perspektivikusan növekvő két fénypont. Máté az, megismerem, a területi párttitkár, benn a korban, de fiatalos, agyoncikkakozott önéletrajzzal; utoljára Ilijával láttam kártyázni. Nagybátyám lökdösi maga előtt a jókora embert, már amennyire teheti, mert amaz ernyővel van, biztatja is:

— Billentsd már előre azt a paraplét, mind rám folyik a víz. Te is kiválasztottad, az istenit, a sétatifikálás óráját!

Máté a konyha fedezékéből kifelé csapkodja az ernyőt, tekintete körbejár, megállapodik rajtam, merőn néz, és bizonytalanul megszólal:

— Én meg azt hittem, te Ilijával vagy!

— Ő is azt hitte — vágja rá nagybátyám felesége —, ő is azt szerette volna.

— Mit avatkozol te bele — inti nagybátyám —, mit avatkozol te a más dolgába. Így jött ki a lépés, és kész, nem igaz? — Rám nevet.

Máté kényszerűen pislog, bánja, hogy elvetette a sulykot, megpróbálja helyreigazítani a beszédet a szerencsétlenül telibe talált témáról:

— Gondoltam, benézek. — Nagy keservesen elhelyezkedik, pont

a tévével átelleni sarokban. — Soha nem látunk. Már azt hittük — erőlteti a nevetést zavartan —, kiléptél.

Nagybátyám egy kukoricacsutkával játszik. Nem szokása beszéd közben az ujj-játék, ez idegen tőle, kíváncsian nézem, végre rájár a rúd, az meg megcélozza a csutkával a fekvő kutya hátát.

— Te még mindig ilyen dobálózó vagy? — Máté nevet, és mindnyájan tudjuk, mire céloz.

— Mindenki úgy dobálózik, ahogy tud — mondja, ami azt jelenti: értsük, ahogy akarjuk. — Ami meg a kilépést illeti — folytatja —, ezt meg honnan veszed?

— Mondom, hogy soha nem látunk. Kiküldjük a meghívókat, üzenünk, de semmi. Se híred, se hamvad. Pedig hallom, motorizáltál.

— Jól hallottad — vág vissza. — Ezeken az utakon óránként tíz kilométer, meghiszem azt! — Két tenyerét összecsapja, Mátéra villan: — Te is biciklin jöttél?

Máté nem válaszol azonnal, a két embert nézi, egyetlen keretben, a fekvő kutyát, a fekete képernyőt, engem, azután csak ennyit:

— Nem. Gyalog.

Látom nagybátyám arcán a megátalkodott kötekedők csalódottságát, azt a csalódottságot, amit csak a mindig biztosra menők érezhetnek, ha rászédetik magukat. Egy kicsit sajnálom, de sajnálom Mátét is; elvégre egészen másként festene a csata kimenetele, ha történetesen egy Fiattal érkezik. Komiszul érzi magát. Közben az asztal megterül, tüntetően kerüljük, hogy az abroszra nézzünk: nagybátyám bőrére tapadt öltönyében felcihelődik, sarkig tárja a közben betett ajtót, kinn locsog a víz. Megrántja Máté kiskabátját a könyökénél:

— Akkor gyere. Megmutatom neked a járgányt. Hozhatod az ernyőd is. — Levegőbe suhintott vágás.

Máté elereszti a füle mellett a kihívást, bizonyos mértékben meg is szokta, mióta a jelenlegi rangjában működik; kimenet megsimogatja a boldogan fintorgó kutya pofáját, az örömködve vakkant, nagybátyám felesége pedig nyugtázza a történeteket:

— Hogy erre is most érett rá a mutogathatnék!

Jó félórába telik, míg visszajönnek, közben elmegy a villany.

— Hogy az a magasságos! — rikkant Máté, és belebámul a gyertyák narancsos udvarába. — Most aztán jól nézek ki. Hazáig. — Tekintete megállapodik a falvédőn, rajta gondos szálóltéssel az

örök érvényű mondás: KI KORÁN KEL, ARANYAT LEL, alatta pedig, a fehér vászon alatt a falon, golyóstollal ez áll: AZ EGÉSZ NAP ÁLMOS. Hol a firkálmányt, hol nagybátyámat nézi, zavart hallgatás, vizes nadrágja szárára csap, és sietősen felugrik:

— Hát akkor, én mennék is. Semmi értelme várni, ez csak rosszabbodhat — int kifelé. — Csak látni akartalak. Hogy és mint.

Nagybátyám helyzetfelmérőn emelgeti víztől súlyos cipőit; látom, megint piszkoztatban megírt életrajzára gondol, arra ott a belső zsebében, most az is átázott, cafatokban foszladozik a szívével átellenes oldalon. Odainti a kutyát, az szabályos vigyázzban áll előtte:

— Te meg, fogod magad szépen, és ahelyett, hogy itt lapítasz a szárazon, szépen hazakíséred Máté elvtársat. Hallod-e? — Az állat érdeklődve pislog, nem látszik túlságosan kitüntetve a feladattól, ezért nagybátyám engesztelően kiegészíti a parancsot. — Ha akarod, ernyőt is vihetsz.

Máté tudja, ilyenkor jobb nem akadékoskodni, ami egyszer elrendeltetett, azt végre is kell hajtani, legyen az bárki. Még ha kutya is.

A zuhogó vízben, az ajtón kiszűrődő gyertyafénytől csillogva, két fénylő pont távolodik; a nagyobbik pont maga mellé igazítja az állatot, viszonylagos fedezékbe, míg körös-körül ömlik a víz és telnek a ciszternák.

Megjön a villany közben, nagybátyám felesége tünetően csendes, mindössze az összeférhetetlen macskákat gorombítja le pár keresetlen szóval; mondja, még átugrik, benéz fiatal mamához, hátha óhajt valamit, soha nem lehet tudni. Kötényét fejére húzva alighogy kiszalad, nagybátyám a porszívós doboz aljáról egy kék ripszbe kötött könyvet húz elő, forgatja, nézegeti, lapozgatja. Látom, megint arra vár, hogy kíváncsiskodjak, de ismét elrontom szánt szándékkal a játékot, türelmetlenül feszeng:

— Hoztam neked valamit.

— Látom.

— Egy könyvet. Találd ki, ki írta!

— Már hogy találhatnám ki — mondom. — Mi vagyok én, vásári hasbeszélő?

— De jól felválták a nyelved, lányom! — forgatja a kék ripszet. — Na, segíték. Megmondom, ki írta. Vé i Lenin.

— Sok könyvet írt. Honnan tudjam, melyik?

- A kritika.
- Az Empirikriticizmus?
- Az, az. Annyit tekergőzöl, gondoltam, jobb, ha belenézel. Nagyon rád fér.
- Lehet — mondom. — De Máté előtt is ideadhattad volna.
- Máté előtt? Ez meg hogy jut eszedbe?
- Csak úgy. Talán nyugodtabban megy el.
- Azt már nem — emeli fenyegetőre a hangját. — Különben is, kinek mi köze hozzá, hogy mi mit olvasunk!

Olyan elmésnek és találónak éreztem a választ, hogy a világért sem akadékoskodhattam tovább; egyetlen megjegyzés nélkül átvettem az ajándékot. Ha már valaki ilyen szépen fején találta a szöveget, és, mint közben megtudtuk, fiatal mama csak egy pohár vizet óhajtott. De a ciszternából.

Novemberben érkeztek meg a málnavenyigék, postán, nagybátyám nevére. Szép kis csomag volt. A küldemény tetején szálkás, nyomtatott betűkkel a szerzői utasítások, hogy hogyan kell őket gyökereztetni, többször is aláhúzva a „vigyázva” szót. Utóirat: A meggyfák helyébe, megfelelő táptalajba. Miro.

A telepítés körül csak a megfelelő táptalaj hiánya volt az egyetlen akadály.